

Carmel

Anna Maria Villalonga i Rafa Melero

Anna Maria Villalonga

Pujada a l'infern

El meu barri no m'agrada. No m'ha agradat mai. Ni ara, malgrat el temps que fa que no hi vaig, ni quan era un nano innocent i l'aire no estava tan contaminat i jo no sabia res del Cottolengo del Padre Alegre, ni de les monges, ni de les nenes malaltes, ni de les famílies amuntegades en pisos insalubres, ni de la manca d'infraestructures, ni de la falta de recursos ni de res. Jo no sabia res de res i encara no havien succeït tantes coses terribles, encara no s'havia obert aquell esvoranc tan bèstia ni a mi m'havia passat tot el que em va passar, que m'obliga a viure entre aquestes parets, segur que per sempre, sense poder fer res per evitar-ho. A mi el barri no m'agrada, i no em va fer gens de pena allò de l'esvoranc, que es veu que mig barri se'n va anar a la merda per l'especulació dels qui manen i llavors el cas va sortir a tots els telenotícies i tothom es va afanyar a prendre mesures. Hi ha gent que no ho comprèn, que el barri no m'agradi, hi ha gent que s'estima els llocs simplement perquè hi viu, sense analitzar res més. Però jo no. Jo no. Jo penso, penso, he llegit molt des que soc aquí dins, no faig res més que llegir, tinc capacitat per pensar, i odio el barri.

La mare tampoc no ho entén, això del meu odi. No ho ha entès mai. Si dic alguna cosa en contra del barri, s'enfada: «Però, fill, si hi estem la mar de bé, aquí. Mira quin cel més blau, mira quines vistes de Barcelona».

Idiota. La mare és tan idiota! Tot i que en realitat hauria de parlar en passat, perquè la mare ja fa temps que és morta. Aquí s'imaginem que no ho tinc clar, que la mare és morta. També són ben burros, amb els anys que fa que em tenen aquí tancat i encara sembla que no vulguin reconèixer que la mare és morta. Només diuen «ja no hi és» perquè no volen pronunciar la paraula «mort». Ja no hi és. Però jo ho tinc claríssim. La mare és morta i era una idiota i no havia entès mai que no m'agradés el barri. Així és com ho he de dir. «No ho *havia* entès mai» i «*era* una idiota». Conformista, indecisa, sense personalitat. Una infeliç que tot ho trobava bé, que acceptava les escorrialles de la vida com si fossin un regal, com si no es mereixés cap cosa millor. Igual que la resta dels veïns, que s'estimaven aquell barri de misèria només perquè era el seu.

Quan van tancar el pare a la presó —la mare no m'ho va explicar mai i estava convençuda que jo no ho sabia, però sí que ho sabia perquè ho vaig sentir xiuxiuejar al matrimoni del tercer—, vam haver de marxar del pis on vivíem. No és que fos de luxe, però no estava malament. Assolellat i agradable, era en un carrer a tocar dels Jardinetes de Gràcia. El dia que vam marxar em vaig posar malalt, em va pujar la febre per culpa del disgust. No podia suportar la idea de deixar casa nostra, de fugir com si nosaltres també fóssim delinqüents, com si haguéssim de purgar els pecats del malparit del pare. I això no li ho podia confessar a la mare, perquè ella es pensava que m'havia empassat la farsa que s'havia inventat: que el pare era a l'estranger, que l'havien contractat per a una feina molt important i que passaria un temps fora.

Un temps fora! Deu anys i un dia! Aquesta fou la condemna del meu pare. Deu anys i un dia per estafa i robatori i per haver agredit el director de l'empresa on treballava, que el director el va descobrir i el pare gaire-

bé el mata, a sobre que li estava robant els calers. Perquè el meu pare havia embogit, s'havia trastocat, jugava i s'ho gastava tot, jugava i gastava i necessitava cada cop més diners i no pensava gens ni en la mare ni en mi. I jo això de la condemna no ho vaig saber aleshores, sinó més endavant, quan el pare va venir aquí, a visitar-me una sola vegada, i em va dir que li sabia greu, que la ludopatia era una malaltia però que ja estava curat, que l'havien alliberat i que marxava de Barcelona. Fill de puta! Tot el mal que ens havia fet i ara l'havien alliberat, estava curat i marxava de Barcelona. Jo em vaig posar a xisclar i a fotre-li cops molt forts, que de vegades m'agafen rampells i perdo el món de vista, i la gent d'aquí ens va haver de separar, que si em deixo portar li rebento la closca. Però aleshores no, aleshores, quan el van condemnar, ningú no em va donar explicacions, acabava de complir onze anys i encara era una criatura. I ho puc entendre, que m'ho amaguessin, de veritat que sí, però havia sentit xerrar el matrimoni del tercer i guardar el secret era molt pitjor. Se'm va fer un garbuix al cervell, amb aquell secret que em cremava per dins, i detestava la mare cada cop que em feia creure que havia rebut una carta, que al pare la feina li anava *de meravella* —sempre usava aquesta expressió, *de meravella*— i que aviat, molt aviat, aniríem a l'estranger per trobar-nos amb ell. A l'estranger, deia. No esmentava cap ciutat, cap país. A l'estranger. La mare em tractava com si fos imbècil, i a mi em quedaven al pap les ganes de cridar: «I per què no marxem ja?», «I per què, si tot li va tan bé, vivim en aquest lloc de merda?». Però no ho vaig fer, no ho vaig fer mai, i la pregunta se'm va encallar a l'estómac com un tumor maligne.

Jo només tenia onze anys, però sabia perfectament que ens havíem instal·lat en aquell barri perquè els lloguers eren barats i no ens podíem permetre cap altra cosa amb el sou de la mare, perquè la mare es va haver

de posar a treballar, és clar, i com que no tenia experiència de res, que fins llavors només havia estat mestressa de casa, tan sols la van agafar com a dona de fer feines. Jo al principi odiava el barri amb aquella ràbia tan meva que guardava per dintre, però al cap de poc també el vaig odiar per la pobresa, per les famílies sense recursos que venien de lluny i s'apilotaven en aquells blocs que sorgien com bolets d'un dia per l'altre, edificis en sèrie que ja naixien guerxos, deformes, que molts anys abans del famós esvoranc ja semblava que estaven a punt de caure. Odiava el barri perquè em feia sentir brut i pudent, perquè vaig descobrir que allà les persones no teníem res, que ens mancava de tot —escoles, parcs, autobusos—, que els carrers estaven abandonats i que ningú no els netejava.

La mare sí que netejava, tot el dia amunt i avall traient la merda de les cases dels altres, amb les mans encetades pel lleixiu i les cames inflades. Va envellir molt de pressa, la mare. En aquell barri, totes les dones envellien de pressa. I totes tenien les cames inflades. Era a causa del terreny, molt muntanyós, perquè el barri està ubicat damunt d'uns turons elevadíssims, amb desnivells increïbles i uns pendents quasi verticals que costen molt de pujar. Tot el barri sembla una maledicció, una tortura, com si algú l'hagués concebut expressament per turmentar els seus habitants. He llegit a Internet, perquè aquí tenim ordinadors i tot, que ara hi han instal·lat ascensors i escales mecàniques, però en aquells temps només hi havia rampes clivellades, carrers sense asfaltar, voreres informes, desídia. I la pols surant per tot, que se't ficava als narius i no et deixava respirar, i la mare panteixant, que pujar per aquells turons amb la pols als narius era una fita gairebé impossible. I ella, com totes les dones del barri, que sempre carregaven a les espatlles la feina més dura i s'ocupaven sense protestar dels fills i dels vells, s'hi passava la vida trepant pels

pendents, talment una mona que s'enfilés a un arbre. I mentrestant, als panxells de les seves cames hi apareixien petites venes blaves que després es feien gruixudes, i als turmells, abans esvelts i àgils, s'hi arrapava la deformitat i l'aspror.

Aquí no paren de dir-me que no puc viure amb aquest rosec permanent, amb aquests atacs d'ira, que només em fixo en les coses negatives i que no, que això no funciona, que hauria de buscar dins meu els bons records, els records amables. Però jo no en tinc, de records amables. Si n'hi va haver algun, no m'ha quedat al cap. Al cap només hi trobo una adolescència grisa i solitària feta d'enganys, de còlera continguda, de mutisme. La mare sempre em duia amb ella a tot arreu, no em deixava mai sol. Sempre acompanyant-la, sempre, sempre. No sabia com dir-li que no podia suportar-ho, que no podia suportar-la. Que no, que no podia. Que jo volia fugir, volar, desaparèixer. Aquí diuen que la mare intentava ajudar-me. Doncs molt bé, potser sí, però a mi no em servia de res. Crec que s'adonava que no tenia cap amic, que a l'escola hi anava com qui va a l'escorxador, sense interès ni ànims, sense expectatives. De vegades, mentre remuntàvem tots aquells desnivells esgotadors, recordava els Jardinets de Gràcia i m'imaginava que la ciutat on vivíem abans era una altra, amb un altre nom i una altra gent, una ciutat brillant, plana, serena, allunyada de la perversitat de les muntanyes, una ciutat a prop del mar i de la llum, amb els colors més vius i la felicitat intacta. Un dia li ho vaig insinuar a la mare i ella es va enfurismar: «Però si Gràcia és aquí mateix, home, no siguis tan pesat, tot això són manies teves! Oblida't ja d'aquella època! Que no estem bé tots dos junts? Que no veus que aquí l'aire és més pur i que podem contemplar Barcelona sencera? Vinga, va, ja n'hi ha prou d'aquesta història!». No entenia res, la mare. O sigui que no li

ho vaig tornar a esmentar. Però em va fer molta ràbia. Sempre callant i fingint, sempre mantenint entre tots dos aquells maleïts afraus de silenci.

El dia que la mare em va explicar allò de la feina nova, ni ella ni jo no podíem imaginar tot el que vindria després. M'ho va dir mentre sopàvem, un divendres: «Mira, fill, a partir de demà treballaré els caps de setmana en un lloc diferent, no en una casa particular, sinó en una mena de residència on viuen persones necessitades i malaltes i on hi fan falta moltes mans». Jo gairebé no la vaig escoltar, n'estava tip de la seva xerrameca, sempre parlant de feines i de misèries. No sé si hauria canviat alguna cosa si l'hagués escoltat, però el cert és que l'endemà vaig picar de morros amb una realitat absolutament inesperada que em va desbordar. El lloc es deia, encara es diu, el Cottolengo del Padre Alegre, i es troba a la frontera entre el meu barri i la zona de la Salut. Quan penso en aquest nom, la Salut, em sembla una ironia d'allò més bèstia, una d'aquelles bromes macabres amb què el fat es diverteix. La Salut pertany al districte de Gràcia, una altra ironia, i era el lloc on hi havia, on encara hi ha, aquell sanatori, aquell asil, aquell tenebrós hospici on de cop i volta, com que jo tenia catorze anys i la mare ho decidia tot per mi, m'hi vaig trobar passant les tardes dels dissabtes i dels diumenges. I encara gràcies que la mare em va explicar per què hi anàvem, tot i que va insistir que no ho comentés amb ningú, que aquelles coses s'havien de quedar a la família: «Al Cottolengo no contracten la gent, tothom que hi va ho fa com a voluntari, per ajudar les monges. Però a mi em paga la senyora Vidal, aquella on treballo els dilluns i els dimecres. Hi té tancada una filla, una nena que va néixer malament, amb malformacions, ja m'entens. El seu pare no la vol veure ni en pintura i allà la tenen, i la mare em paga d'amagat per saber com està. Abans ho feia una altra

noia, però va plegar. I mira, a nosaltres els diners ens aniran la mar de bé».

El Cottolengo del Padre Alegre, almenys en aquella època, era un lloc inclassificable, correcte per fora —l'edifici és a prop del Parc Güell i no desentona amb l'entorn— i paorós per dins. Es nodria exclusivament de la caritat i el regentaven unes monges d'aspecte rígid, que somreien molt poc i encara parlaven menys, i que a mi em van fer basarda, molta basarda, des del primer dia. Dirigien el centre com si fos una presó, tot estava decidit, controlat, mil·limetrat. La neteja resultava gairebé obsessiva; a les voluntàries, que només eren dones, les feien fregar el terra i els mobles constantment, un cop i un altre, perquè les monges no fregaven, no es dedicaven als treballs pesats. Les monges només distribuïen les tasques, repartien els dinars, cosien botons i estrips, coses així. I manaven, per damunt de tot manaven. Però no se'n sortien amb la neteja, perquè l'olor del desinfectant no aconseguia apaivagar la fetor de vòmit, de pixum, d'excrements. La ferum infecta dels fluids humans, de la malaltia. Al Cottolengo —recordar aquest nom, simplement recordar-lo, em revolta els budells— s'hi aplegava gent molt diversa, especialment persones amb paràlisis, malformacions, retards mentals, totes aquestes coses. Esguerrats deixats de la mà d'un Déu omnipotent i misericordiós que les monges no es treien de la boca, que en parlaven a totes hores, a totes hores... Nostre Senyor per aquí, Nostre Senyor per allà... Quina mena de Déu havia de ser, em preguntava jo, que consentia que aquella fauna esfereïdora i desesperançada patís l'abandó de les seves famílies? Hi havia alguns interns que eren allà per pobresa, perquè no tenien ningú que se'n pogués ocupar, també n'hi havia que rebien visites de tant en tant, però la majoria només eren objectes defectuosos, rebutjats i oblidats per sempre.

Al Cottolengo tot era pecat. Allà vaig aprendre que existia la malícia, la desconfiança, la brutícia de pensament. La mare va aconseguir col·laborar a la sala de les nenes, que era el que necessitava per poder complir l'encàrrec de la senyora Vidal i assossegar-li la consciència, però les monges, tot i que estaven molt contentes amb la feina de la mare, a mi em miraven amb un recel que em colpejava com una fuetada. No em deixaven acostar-me a les nenes, i això que algunes, les que estaven millor, sempre volien que juguéssim, a qualsevol visitant desacostumat el rebien com una novetat i una festa. Però no podia ser, perquè jo, per haver nascut home i tenir catorze anys, era molt perillós. Hormones, deien les monges. Les nenes són temptadores, deien les monges. I la mare muda, sense protestar. Les monges feien i desfeien. No volien que pul·lulés per la sala tota la tarda i sovint em desterraven a una altra habitació, a netejar sabates. A enllustrar, polir i raspallar el calçat d'aquelles nenes, les seves botes ortopèdiques, totes travessades de ferros i de claus. De vegades, a les botes s'hi quedaven enganxats trossos de menjar o rastres de baves i de vomitades. I aleshores, sacsejat per una repulsió incontrolable, jo també vomitava, abocat damunt del vàter de les nenes malaltes. I mentre vomitava, odiava la mare. Abans no la suportava per la mentida del pare, els secrets enquistats, les paraules no dites, per haver-me engolit dins del seu pou de desgràcia, però des que em va dur a aquella cambra dels horrors plena de despulles abandonades del món, a aquell hospici que volia ser acollidor i humanitari però que a mi em semblava inhòspit i cruel, la vaig odiar de veritat, la vaig odiar molt fort, la vaig odiar per sempre.

La filla de la senyora Vidal era el cas més extrem de tota la sala, el més aterridor. Es deia Míriam i no es bellugava d'un cotxet com de nadó però més gran, perquè aquella nena ja tenia almenys vuit anys, però no cami-

nava ni es movia. Quan la vaig veure per primer cop quasi em desmaio. Estava estirada en aquell cotxet, que segons com el miraves semblava un bressol gegant amb rodes, i tenia el cap d'unes dimensions normals, però la resta del cos, encongit i amb poc volum, gairebé pla, de la mida d'un nadó, i les cames toves, com si li faltessin els ossos, i retorçades. Quan hi penso, quan ho recordo, m'he de tapar els ulls amb les mans com si fos la primera vegada, com si després no hagués passat tot el que va passar. M'he de tapar els ulls i prémer fort, molt fort, he de conjurar la visió devastadora d'aquell horror, allunyar aquella imatge que em va partir en dos, que em va col·lapsar l'enteniment i em va destruir, que em va condemnar sense retorn a la follia i al desastre.

Perquè aquella criatura es va convertir en la meva obsessió. Somiava en ella, amb l'estranya desferra del cotxet, a totes hores; hi somniava amb els ulls tancats i amb els ulls oberts, cada dia, cada nit. La veia allà, estirada, amb les extremitats sense gruix, revoltillades entre uns llençols de nadó gran, de nadó enorme, de nadó monstruós, amb un cap rodó de nena de vuit anys i unes cametes d'infantó recargolades, fetes un garbuix sobre elles mateixes. I llavors no podia dormir, el fàstic em feia sentir inhumà i indigne, i li demanava a la mare que no m'hi fes anar el dissabte següent, que no m'hi fes anar, sisplau, mare, no m'hi facis anar, tot i que no li explicava per què, em feia vergonya, em feia vergonya admetre el rebuig, la repugnància, l'aversion patològica que em despertava aquell ésser del cotxet, la Míriam, que tenia un nom, Míriam, tenia un nom, un nom bonic, un nom de persona humana, un nom. Míriam.

El dissabte que va passar allò, que va ser el primer dia que em van posar la camisa blanca que m'atrapava els braços a l'esquena i em van portar aquí, on ja fa tant que hi soc, entre aquestes parets i amb aquesta gent que

em repeteixen que no he de pronunciar més la paraula *odi*, i que no he de dir més que la mare és, *era*, idiota, i que recordi que la mare va venir a visitar-me durant molts anys, que jo ja en tinc més de trenta i que la mare no va faltar mai, que era una bona mare, que no era idiota, que potser no m'havia entès com jo necessitava però que ho havia fet tot per mi, amb bona fe, amb bona voluntat, fins al darrer dia, i que ara ja no hi és i que per això no ve, que ara ja no hi és, diuen, perquè aquesta gent no esmenta mai la mort i no reconeixen amb paraules que la mare és morta, que es va morir tirada al carrer un matí de calor, amb aquelles cames inflades plenes de venes blaves de grimpar com una mona pels turons del maleït barri, però jo sí que ho tinc claríssim que és morta, i tinc també claríssim que el fatídic dissabte que va passar allò, aquell dissabte, jo em trobava malament, em feia mal el cap, havia passat una nit de malsons i no hi volia anar.

Al carrer plovia i era hivern, i la sala de les nenes no tenia gaire llum, massa penombra sempre en aquelles sales de sostres altíssims i olor de desinfectant i d'insània, que les monges vivien de la caritat i no es podien permetre gaire despesa, que la llum era cara. I jo, amb aquell mal de cap i els malsons a la retina, vaig quedar-me en un racó, a tocar de la tauleta on les monges s'asseien a cosir. Quiet i sol en un racó intentant evitar les nenes que no podien jugar amb mi per culpa de les hormones. Quiet i sol, en un racó. I va ser llavors quan la vaig descobrir, vaig descobrir el cotxet bressol molt a prop meu, que l'havien apartat també a ella, perquè la filla de la senyora Vidal, la Míriam, que tenia un nom bonic, Míriam, que no deia res, que no es movia, que no feia cap servei ni cap nosa, no era gaire més que un moble inert en aquella casa del terror. I després vaig divisar el cosidor de les monges, se l'havien descuidat damunt de la tauleta amb la tapa mig oberta. La tapa

mig oberta com una boca sorneguera que mastegava rodets de fil, botons, agulles, tisoires.

I vaig saber que ho havia de fer, perquè la boca oberta del cosidor m'insistia clarament, descaradament. Fes-ho, fes-ho, fes-ho! I vaig decidir que sí, que sí, que sí, que ho faria! Que així podria dormir sense malsons i que ja no hi hauria de tornar més, a l'espantós Cottolengo del Padre Alegre, i que la mare per fi entendria que la volia perdre de vista, que jo ja era un noi gran i em podia espavilar, i que no calia que m'arrossegés a tot arreu amb ella. I em va venir al pensament que el marit de la senyora Vidal potser es trauria un pes de sobre, fill de puta mala persona que havia tancat i oblidat la filla, i que la hipòcrita senyora Vidal ja no necessitaria més aquell servei furtiu per silenciar la culpa, i que la Míriam ja no faria fàstic a ningú, que havia tingut mala sort a la vida, i que tot es posaria a lloc, tot seria diferent, i que jo potser podria volar, fugir, desaparèixer, tornar a la vora dels Jardinets de Gràcia, a la meva ciutat, la meva, més plana, més serena, més lluminosa. I amb la felicitat intacta.

La Míriam era tova. Quan amb les dues mans vaig prendre les tisoires i les hi vaig clavar enmig del pit, va exhalar un petit so com de goma punxada. No feia volum, la Míriam. Tenia un cos pla i arrodonit i per això es va desinflar, com un neumàtic. No va cridar, no es va queixar ni res. Tampoc no li va rajar sang. Ara penso que potser ni tan sols no hi tenia sang, a dins.

